

เทคนิคการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตยุคสังคมดิจิทัล

Early Childhood Parenting Techniques to enhance the life skills of Society Digital.

นางสาวธนาพูน วงศ์ษา
THANAPOON WONGSA
นางสาวรุจิรา มณีชม
RUJIRA MANICHOM

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวและนำไปสู่ปัญหาของสังคมต่างๆ มากมายหากครอบครัวไม่เข้มแข็งพอ การปกป้องคุ้มครองสมาชิกในครอบครัวให้รอดพ้นจากภัยรอบด้าน จะทำได้ยากและสภาพปัญหาสังคมก็นับว่ามีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันโครงสร้างพื้นฐานของสังคมซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด แต่มีบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ตลอดจนสร้างค่านิยมเจตคติ อุปนิสัยและบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในยุคสังคมดิจิทัล ในปัจจุบันนั้นเราทุกคนต้องยอมรับแล้วว่าเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ฉะนั้น พ่อแม่ผู้ปกครอง บุคคลที่ใกล้ชิดเด็กหรือครอบครัวสามารถพัฒนาทักษะชีวิต ของเด็กปฐมวัยด้วยการใช้สื่อหลายวิธีการและควรฝึกฝนทักษะเพื่อให้เด็กรู้จัก ปรับตัว และดำเนินชีวิตในสังคมให้ได้ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมเพราะเด็กปฐมวัย จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและดูแลเอาใจใส่ในเรื่องของทักษะชีวิต ให้เหมาะสม และในยุคปัจจุบันนี้เราไม่สามารถปฏิเสธเทคโนโลยีที่เข้ามามีส่วนจำเป็นในชีวิตของเราอย่างขาดไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อและเทคโนโลยีในเด็กปฐมวัยนั้นก็ทำให้ทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับการใช้ตามลักษณะการใช้งาน

จากบทความพบว่า เทคนิคการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างทักษะชีวิต ในยุคสังคมดิจิทัล นั้นเราควรนำสื่อและเทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการพัฒนาอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยมาบูรณาการประยุกต์ใช้ในส่วนของการพัฒนาทักษะชีวิต รวมถึง พ่อแม่ ผู้ปกครองผู้เลี้ยงดูหรือญาติพี่น้อง จึงควรเทคนิคและมีบทบาทสำคัญ และเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กปฐมวัยมากที่สุดจึงต้องแนะนำการใช้สื่อเทคโนโลยีให้กับเด็กอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : เทคนิคการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย การเสริมสร้างทักษะชีวิต ยุคสังคมดิจิทัล

Abstracts

Currently, the situation has been changed dramatically, and it affects the security of the families. It also can lead to problems in society if the families were not strong enough. To protect the members of families was difficult, and the issues in social conditions were more severe. The institution of the families is the smallest unit of society structure, but it plays a crucial role in raising humans and influences attitudes, values and personality. Raising children in a digital society in the present need to accept that technology has a role in daily life. Therefore, parents and closest family members can develop life skills of early childhood using many kinds of multiple media. They also need to practice the skills of the children to adapt and lead their life in society. They can be trained to be self-assisted and valuable to the community because early childhood needs to develop their life skills appropriately. We cannot reject the media and technology because they can have advantages and disadvantages depending on how one uses them. From the journal, the technique of raising early childhood, life skills enhancement in the digital era is to bring the technology to help take care of the early childhood. It can apply in life skills development including parents and relatives should have the necessary roles to give the kids the advice in using technology appropriately.

Key words : Early Childling, Techniques of life skills Enhancement, Digital Society

^{1,2} อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

* Email : Thanapoon_1@ hotmail.com

บทนำ

ความสำคัญของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกนั้นพ่อแม่ทุกคนปรารถนาที่จะให้ลูกเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพของสังคม มีความรู้ความสามารถมีบุคลิกภาพ มีประสิทธิภาพในด้านต่างๆสูง มีความสุข ประสบความสำเร็จในชีวิต ด้วยเหตุนี้ พ่อแม่จึงมีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการอบรมเลี้ยงดู วราภรณ์ รักวิจัย (2540 : 19) ได้กล่าวถึง คุณภาพและประสิทธิภาพของมนุษย์ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของแต่ละคนตามวัยต่างๆ โดยเฉพาะบุคคลในวัยทำงานนั้นจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ การฝึกฝน และประสบการณ์ที่ต่อเนื่องกันตั้งแต่แรกเกิดถึงวัยปัจจุบัน การเรียนรู้ครั้งแรกของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงดูของพ่อแม่ โดยถือว่าพ่อแม่ คือ ครูคนแรกของลูก

ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540 : 427) ได้กล่าวถึงความ เป็นพ่อแม่ไว้ว่าการเป็นพ่อแม่ เป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้โดยไม่ต้องฝึกอบรมมาก่อน แต่จริงๆ แล้วจะมีพ่อแม่เ็นคนๆที่สามารถเลี้ยงลูกให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้อย่างสมบูรณ์ พฤติกรรมที่เป็นปัญหาต่างๆ บุคลิกภาพที่ไม่ปกติและนิสัยเกเรจนกลายเป็นอันธพาล เกี้ยวโยงมาจากประสบการณ์เบื้องต้น ซึ่งเด็กได้รับภายในครอบครัวของตน ทุกคนควรสำนึกว่า พ่อแม่ที่มีประสิทธิภาพต้องศึกษาบทบาทของเขาเริ่มตั้งแต่ก่อนลูกเกิดจนกระทั่งลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กเกเรเป็นที่รังเกียจของสังคม ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ไม่รู้จักวิถีการอบรมเลี้ยงดู ฉะนั้นพ่อแม่มีความสำคัญกับลูกเท่าๆกัน ต่างกันตรงที่การปลูกฝังลักษณะบางประการให้ลูก ดังนั้นพ่อแม่ต้องร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดู

บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดู

พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว บทบาทและหน้าที่ที่ดีของพ่อแม่จึงเป็นสิ่งที่จะต้องเรียนรู้เพื่อให้พฤติกรรมของเด็กเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้อง บทบาทและหน้าที่ที่สำคัญของ

พ่อแม่ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กมีดังต่อไปนี้ (ทัศนีย์ นาคคุณทรง , 2546 : 67-72)

1. มีเจตคติที่ดีต่อเด็ก เจตคติของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กนั้นควรเป็นไปในทางที่ดีเสมอ พ่อแม่ที่มีเจตคติต่อเด็กในทางที่ดีนั้นจะต้องเข้าใจพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กในวัยต่างๆ ไม่ตำหนิเด็กเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่แปลกไปจากเด็กอื่นๆ หาสาเหตุและทำความเข้าใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กหาทางแก้ไขด้วยความรักและเห็นใจเด็กเสมอ

2. สนองความต้องการของเด็กในทุกด้าน การสนองความต้องการเด็กนั้น แบ่งออกได้เป็น

3 ประการใหญ่ๆ คือ

2.1 การตอบสนองความต้องการทางด้าน สรีระวิทยา อันได้แก่ การตอบสนองความต้องการต่างๆ ดังนี้

1) การให้อาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ซึ่งจะช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และดำรงชีวิตอยู่อย่างดี อาหารที่จำเป็นนั้นได้แก่ อาหารประเภทโปรตีน คาร์โบไฮเดรต ไขมัน เกลือแร่ วิตามิน เป็นต้น

2) เอาใจใส่เรื่องการพักผ่อนนอนหลับ ให้ได้รับการพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอกับวัยของเด็ก และการหย่อนใจต่างๆ เช่น การฟังเพลง การอ่านหนังสือ ดูทีวี การทำงานอดิเรก เป็นต้น จัดให้เหมาะสมกับเวลาและวัยที่สมควรกับเด็ก

3) ส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และจัดอุปกรณ์เครื่องเล่นตามสมควร

4) เอาใจใส่เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มจัดให้พอเพียงและเหมาะสมกับฤดูกาลและเศรษฐกิจ และการดูแลความสะอาดความเรียบร้อย

5) ฝึกหัดเรื่องการขับถ่ายให้กับเด็กเมื่อถึงเวลาอันควร ด้วยความละมุนละม่อมและอดทน ไม่ใช้วิธีลงโทษรุนแรง โดยเริ่มตั้งแต่การฝึกหัดให้นั่งกระโถนไปจนถึงการจัดการขับถ่ายให้เป็นเวลา

6) สนใจเรื่องการป้องกันโรคและการเจ็บป่วยของเด็กเริ่มตั้งแต่การฉีดวัคซีนสร้างภูมิ

ด้านทานโรคต่างๆ ดูแลป้องกันและรักษาโรคต่างๆ ตั้งแต่เด็กๆ จนโต ตรวจร่างกายและดูแลสุขภาพของเด็กเสมอๆ เช่น เรื่องฟันผุ และการป้องกันโรคติดต่อต่างๆ

7) ระวังเรื่องอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากความอยากรู้ อยากเห็นของเด็ก ตลอดจนกระทั่งความปลอดภัยเรื่องสวัสดิภาพในสังคม

2.2 การตอบสนองความต้องการทางจิตวิทยา ได้แก่ การตอบสนองความต้องการต่างๆ ดังนี้

1) ให้ความรักความอบอุ่นอย่างเพียงพอ เด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่เป็นอย่างมาก ตั้งแต่เขาเริ่มมีชีวิตสัมผัสโลก ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจ ความไว้วางใจในคนอื่นและมองโลกในแง่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลิกภาพของเขาต่อไป

2) ปฏิบัติกับเด็กให้เขาเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัว ให้ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมภายในบ้าน มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความภูมิใจ จะได้ไม่ถูกหักเหความสนใจไปนอกบ้านและถูกชักจูงไปในทางเสียหายได้

3) ให้อิสราภาพและความเป็นตัวของตัวเองกับเด็ก ให้รู้จักการช่วยเหลือตนเองตามวัยอันสมควร ไม่เข้มงวดจนเกินไป และไม่คอยช่วยเหลือมากเกินไป

3. ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีให้กับเด็ก การถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดี ได้แก่

3.1 ให้เด็กรู้จักยกย่องวัฒนธรรมของชาติ เกิดความต้องการที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีของไทยไว้

3.2 ปลุกฝังลักษณะที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เช่น ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ความกล้าในการแสดงความคิดเห็น การรู้จักแก้ปัญหา

3.3 อบรมมารยาทในสังคม เช่น การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับเวลาและสถานที่ มารยาทในการรับประทานอาหาร

4. ปลุกฝังเจตคติที่ดีต่อบุคคลและสิ่งต่าง ๆ การปลุกฝังเจตคติที่ดีนี้ ทำได้โดย

4.1 บิดาหรือมารดามีเจตคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ และสิ่งต่าง ๆ ก่อน แล้วเด็กจะเอาเป็นแบบอย่าง

4.2 ให้ความรักเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ และบุคคลต่าง ๆ ในความเป็นจริง เช่น ให้อ่านจากหนังสือ เพื่อเด็กได้มีเจตคติที่ถูกต้อง

4.3 อภิปรายร่วมกันในครอบครัว เช่น อภิปรายเกี่ยวกับเหตุการณ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ ข่าววิทยุ ข่าวโทรทัศน์

4.4 จัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็ก ให้เด็กได้พบกับสภาพการณ์ที่ดีและบุคคลที่ดี

4.5 ใช้การจูงใจ เช่น การชมเชยและการยกย่องบุคคลที่ดี

5. ส่งเสริมความสนใจของเด็ก การส่งเสริมความสนใจของเด็กจัดทำได้โดย

5.1 จัดหาอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้บันทึก เช่น อุปกรณ์ในการวาดภาพระบายสี หนังสือ นิทาน หนังสือการ์ตูน อุปกรณ์การกีฬา เครื่องเล่นต่าง ๆ

5.2 พาออกไปดูสถานที่ต่าง ๆ ที่สำคัญ หรือหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้ เช่น พาไปว่ายน้ำ เล่นกีฬา ไปสวนสัตว์ หรือพิพิธภัณฑ์ หรือพาไปชมภาพยนตร์

6. ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา ในช่วงวัยก่อนเรียนการพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กนั้น กำลังอยู่ในขั้นเจริญเติบโต พ่อแม่ควรพยายามส่งเสริมพัฒนาการด้านนี้ให้มากโดยทำได้ดังนี้

6.1 ฝึกให้เด็กรู้จักใช้ความคิดในการแสดงออกที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

6.2 ฝึกให้เด็กมีสมาธิในการเรียน การศึกษาค้นคว้าต่าง ๆ ไม่ทอดทิ้งง่าย ๆ มีความสามารถในการตั้งสมาธิในการทำงานแต่ละอย่างได้เป็นอย่างดี มีการควบคุมอารมณ์ของตนเองให้เหมาะสมกับกาลเทศะต่าง ๆ ด้วย

6.3 ส่งเสริมให้เด็กมีความคิดก้าวหน้า พยายามแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถของตนเองให้มีความเข้าใจ

6.4 ให้ความสนใจในความงามของศิลปะต่าง ๆ และความไพเราะของดนตรี

6.5 ให้ความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

6.6 ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยการให้โอกาสให้เด็กได้แสดงออก

6.7 ให้มีโอกาสร่วมรับผิดชอบในการทำงานส่วนรวม

6.8 ให้เรียนตามความถนัดเพื่อออกปฏิบัติงานตามที่ชอบและให้โอกาสใช้สติปัญญาได้อย่างเต็มความสามารถ

7. สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก สิ่งแวดล้อมที่ดีทางบ้านควรสร้างให้แก่เด็กนั้นมีใช้สิ่งแวดล้อมทางด้านวัตถุเท่านั้น ควรจะรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางจิตด้วย ได้แก่

7.1 พยายามทำทุกอย่างเพื่อให้เด็กรู้สึกว่าเขาได้รับความรักอย่างเพียงพอ อย่าให้สถานการณ์ทางบ้านบีบบังคับไม่让孩子ได้รับความอบอุ่น พยายามให้มีสิ่งที่น่าสนใจภายในบ้านเพื่อที่จะให้เด็กไม่ต้องไปแสวงหาความรึ้นนอกบ้าน แต่ให้ได้คบหากับเด็ก ๆ ได้แบบอย่างที่ดี

7.2 พ่อแม่ควรทำทุกอย่างให้เด็กเห็นว่าเป็นที่พึ่งแก่เขาได้ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจเมื่อเด็กมีปัญหา มาถาม ควรพร้อมที่จะตอบหรือแก้ไข แนะนำให้เด็กดี รู้ว่าสิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี แต่เรื่องการตัดสินใจให้เขาได้ตัดสินใจอย่างเป็นอิสระบ้าง ให้รู้สึกว่าเขาต้องช่วยตัวเองมากกว่าให้พ่อแม่ช่วย

7.3 ให้สภาวะการณ์ต่าง ๆ ในครอบครัวเป็นเครื่องเร้าหรือกระตุ้นทำให้ชีวิตเขาเจริญเติบโต รู้จักหางานให้เขาทำภายในบ้านเพื่อให้เกิดทักษะและช่วยพัฒนาด้านกล้ามเนื้อโดยพยายามให้มีประสบการณ์ในด้านการงานมากที่สุด

7.4 พ่อแม่เป็นแบบอย่างในความประพฤติที่ดี เช่น พูดจาไพเราะ เป็นตัวอย่างแก่เด็กกระทำในสิ่งที่ดี ไม่พูดปดให้เด็กเห็น มีความรับผิดชอบไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ไม่อิจฉาริษยาหรือแย่งความเป็นใหญ่กันและไม่วางระเบียบเข้มงวดเกินไป

7.5 ให้เด็กได้รู้ถึงสภาพความเป็นอยู่ในครอบครัวเมื่อโตพอ อาจให้รู้ถึงรายจ่ายภายในบ้าน ให้รู้เรื่องการประหยัด การใช้จ่ายต่าง ๆ

7.6 ให้เด็กมีสิทธิมีเสียงตามความคิดอ่านของครอบครัว รู้เรื่องกฎระเบียบง่าย ๆ ที่ตั้งขึ้นในบ้าน มีส่วนในการวางกฎระเบียบนั้น ให้รับผิดชอบในงานบ้านบางอย่างให้รับรู้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในบ้าน และพยายามให้เด็กรู้ว่าเขามีหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว

8. ทำตัวเป็นครูของลูก หน้าที่โดยตรงของพ่อแม่ก็คือการเลี้ยงดู และการอบรมสั่งสอนลูกเท่ากับเป็นครูคนแรกของลูก การทำตัวเป็นครูที่ดีของลูกทำได้ดังนี้

8.1 ให้โอกาสในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของลูกโดยผ่านประสาททั้ง 5 คือตา หู ปาก จมูก และการสัมผัส และจัดหาวัสดุเพื่อการกระตุ้นความเข้าใจและการใช้ประสาททั้ง 5 นั้น เช่นหาเครื่องเล่น และเกมต่าง ๆ

8.2 ให้ความและความสนใจต่อลูกอย่างจริงจัง ในการฝึกฝนทักษะความรู้และการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ

8.3 ให้กำลังใจในการฝึกหัดความชำนาญ และการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยดี เช่น การฝึกหัดการใช้ภาษา ทักษะทางกีฬา ศิลปะและดนตรี จูงใจให้รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆอย่างมีชีวิตชีวาและมีจุดหมาย

9. การให้แรงเสริมและการลงโทษ

9.1 พ่อแม่ควรต้องเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของลูก สนใจกิจกรรมต่างๆ ของลูก ให้คำแนะนำส่งเสริมและเฝ้าดูผลสำเร็จในงานของลูกด้วยความตั้งใจและอดทน เมื่อลูกประสบความสำเร็จพ่อแม่ควรแสดงความดีใจอย่างชัดแจ้ง และการให้เสริมด้วยการชมเชยหรืออาจให้รางวัล (อาจจะเป็นกอด จูบ ลูบ ศีรษะ) เพื่อให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง และมีกำลังใจในการทำงานอย่างอื่นต่อไป

9.2 พ่อแม่ควรใช้แรงเสริมเป็นตัวสร้างบุคลิกภาพของเด็กตามที่ตนต้องการจะให้เด็กเป็น พ่อแม่จะต้องเป็นแบบอย่างโดยแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมให้ลูกเห็นอย่างเด่นชัด เช่น การแสดงถึง

ความเป็นคนอดทนในการทำงาน ความมีระเบียบวินัย มีเหตุผล และมีอารมณ์มั่นคง เพื่อลูกจะได้ยึดเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป

9.3 พ่อแม่ควรจะใช้วิธีการลงโทษให้เหมาะสม การลงโทษยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก การลงโทษทางร่างกายยังไม่ใช่สิ่งที่ล้ำสมัยหรือใช้ไม่ได้ตามทฤษฎีของโคลเบอร์เกอร์ (Kolhberg) กล่าวไว้ว่า ในเด็กอายุ 1-7 ปี การทำโทษทางร่างกายยังใช้ได้ดี เพราะเด็กในวัยนี้กำลังเกิดการเรียนรู้ โดยหลีกเลี่ยงการถูกทำโทษทางร่างกาย การตีเด็กเป็นการตีเพื่อสั่งสอน ไม่ใช่ตีเพราะความโกรธหรือสาเหตุอื่น ฉะนั้นการตีเด็กเพื่อลงโทษจึงไม่ผิดและใช้ได้ดีที่สุดสำหรับการพัฒนาการด้านพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็กในวัยนี้ แต่อย่างไรก็ตามการลงโทษเด็กควรมีหลักการที่ต้องด้วยจึงจะทำให้การลงโทษนั้นเกิดผลดีแก่ตัวเด็ก และการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่สำคัญของพ่อแม่ผู้ปกครองในยุคปัจจุบันนี้ จะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้น พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องมีเจตคติที่ดีและสนองความต้องการของเด็กในทุกด้าน รวมถึงการเอาใจใส่แก่บุตร ไม่ว่าจะเป็นการให้ความรักความอบอุ่น ผู้ปกครองจะต้องเข้าใจและปฏิบัติตนกับลูกให้เขาเป็นส่วนหนึ่งในครอบครัวให้ อีสรภาพ เป็นตัวของตัวเอง ไม่เข้มงวดจนเกินไปและสามารถถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงาม รวมถึงการดูแลเรื่องระเบียบวินัย การใช้ทักษะชีวิต และในยุคปัจจุบันควรส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้วยอาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาร่วมด้วยก็จะทำให้บทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ยุคสังคมดิจิทัลหรือยุคศตวรรษที่ 21 มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

การอบรมเลี้ยงดูเด็ก มีความหลากหลายในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่มีวิธีหนึ่งวิธีใดที่ดีที่สุด ในแต่ละแบบของการอบรมเลี้ยงดู ก็อาจจะมีความเหมาะสมอยู่ด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับความเชื่อลักษณะนิสัย ความเคยชินของคนในสังคมนั้น ๆ รวมทั้งตัวเด็กด้วยที่มีความแตกต่างกัน จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายปลายทางแล้ว

ก็ต้องการให้เด็กเป็นคนดี ผลจากการวิจัยเป็นที่ยอมรับว่าวิธีการของการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นมีผลต่อพัฒนาการของเด็กทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ นักจิตวิทยาและผู้รู้ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูลูกด้วยวิธีต่าง ๆ มากมายดังนี้

สมุน อมรวิวัฒน์ (2534 : 377-393) ได้กำหนดวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทยไว้ดังนี้ การให้อิสระเชิงควบคุม การควบคุมเชิงละเลย การยอมรับแบบไม่แสดงออก การเป็นแบบอย่าง การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและร่วมสถานการณ์ แล้วเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การใช้พฤติกรรมทางวาจาอย่างมากและแสดงเหตุผลน้อย การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู การไม่คงเส้นคงวา การมีผู้ดูแลเลี้ยงดูเด็กหลายคน การตอบสนองของพ่อแม่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย วุฒิภาวะและเพศของเด็ก วราภรณ์ รักวิจัย (2540 : 20-26) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูลูกไว้ดังนี้

วิธีที่ 1 การอบรมเลี้ยงดูแบบความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย

การอบรมเลี้ยงดูแบบความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตยเป็นการอบรมเลี้ยงดูโดยความรักความเอาใจใส่และความเข้าใจ ในการเลี้ยงดูลูกต้องใช้เหตุผลกับลูกให้ลูกรู้สึกว่าตนได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม การอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่ทุกคนมีความรักให้ลูกแต่ลูกต้องการทั้งความรัก ความอบอุ่น ความอาหารห่วงใย ไม่ใช่แต่เพียงความรักอย่างเดียว วิธีการเลี้ยงลูกแบบนี้พ่อแม่ต้องให้ความสำคัญแก่ลูก โดยถือว่าลูกมีส่วนที่มีความสำคัญต่อครอบครัวของพ่อแม่ให้ในสิ่งที่ลูกต้องการจริง ๆ จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ตรงกับพัฒนาการของลูกตามความเหมาะสมกับความสามารถทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและทักษะของลูก โดยไม่บังคับทำในสิ่งที่ลูกไม่ยอมทำหรือไม่สามารถทำได้ ให้การยอมรับและการยกย่อง โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้อิสระแก่ลูกในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เอาใจใส่และช่วยเหลือ แนะนำลูกตามความเหมาะสมยอมรับความสามารถและให้สิทธิลูกในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พ่อ

แม่คอยให้กำลังใจ ให้คำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัย แก่ลูก ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ผลของการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เด็กจะเป็นคนเปิดเผยเป็นตัวของตัวเอง มีเหตุผล มีมารยาท มีอารมณ์ขัน ระวังแสบใส มองโลกในแง่ดี เรียนรู้อะไร ๆ ได้อย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวได้ดี และกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง มีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดี ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความเข้าใจตนเองสูงและรู้สึกว่าคุณค่า และรู้จักใช้เหตุผลเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

วิธีที่ 2 การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก

เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่เรียกร้องเอาจากลูก ลูกต้องทำตามจุดประสงค์หรือความต้องการของพ่อแม่ ลูกมีหน้าที่ทำตามทุกอย่างแม้ว่าจะไม่ชอบก็ตาม วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้ พ่อแม่มักจะทำดังนี้

1. พ่อแม่มักเคี่ยวเข็ญให้ลูกทำตามสิ่งที่พ่อแม่เห็นว่าดีเท่านั้น ลูกจะต้องพบแต่คำสั่งที่ว่า ต้องทำอย่างนี้ ต้องเล่นแบบนี้
2. พ่อแม่มักจะดุด่าว่ากล่าว เมื่อลูกอธิบายหรือแสดงเหตุผลคัดค้าน ลูกต้องทำตามความพอใจของพ่อแม่ทุกครั้ง
3. พ่อแม่กำหนดรายการอาหารทุกมื้อแก่ลูก และลูกต้องกินหมดทุกครั้ง
4. พ่อแม่จะกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดไม่ว่าจะเป็นการกิน การเล่น การเที่ยว ทุกประการขึ้นอยู่กับความประสงค์ของพ่อแม่

ผลของการเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาจากเด็ก เด็กจะเป็นคนเจ้าอารมณ์ ปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้ยาก ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่สามารถค้นพบความสามารถของตนเอง เด็กบางคนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นคนว่านอนสอนง่าย เชื่อฟังผู้ใหญ่ทุกอย่าง ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าตัดสินใจ

ด้วยตัวเอง ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์ และชอบพึ่งพาผู้ใหญ่

วิธีที่ 3 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสั่งสอน ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียงหรือดูต่ำรุนแรงเกินเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น เลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว หรือเป็นลูกที่เกิดมาโดยพ่อแม่ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดหรือเป็นครอบครัวที่แตกแยก วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่จะไม่ค่อยสนใจเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของลูก ลูกจะเล่นอะไร อย่างไร พ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ เวลาพ่อแม่อารมณ์ไม่ดีมักจะระบายออกด้วยการทำร้ายเด็กเสมอ เวลาลูกซักถามจะพูดว่า “อย่ามาทวงใจ ไปให้พ้น” พ่อแม่มักลืมหรือไม่สนใจกับคำสัญญาหรือข้อเรียกร้องของลูก จะปล่อยให้ลูกทำอะไรต่างๆ ตามใจชอบ ไม่ค่อยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้ พ่อแม่มักจะรักลูกไม่เท่ากันโดยปฏิบัติกับลูกอย่างลำเอียง

ผลของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เด็กจะมีลักษณะก้าวร้าว ชอบทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่นบ่อย ๆ มีเจตคติไม่ดีต่อพ่อแม่ บางครั้งถึงกับเกลียดชังพ่อแม่ตนเอง ไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ลูกจะมีการเชื่องซึม ไม่สามารถปรับตัวได้ง่าย มีความตึงเครียดทางอารมณ์ กระวนกระวายใจอยู่เสมอ มีอารมณ์ไม่มั่นคง ไม่มีเหตุผล ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นอยู่เสมอ เพราะเด็กขาดความรักความอบอุ่น มักจะเปิดปัญหาทางสุขภาพจิตไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ และเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบนี้มักจะพบว่า ยุวอาชญากรส่วนใหญ่มีพื้นฐานความผิดด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้

วิธีที่ 4 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป

เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องดูแลลูกมากเกินไปไม่让孩子ได้รับความลำบากหรืออันตราย คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกอย่างจนลูกมีรู้จักวิธีช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีเรื่องอะไรขัดข้องพ่อแม่จะเป็นคนคอยช่วยเหลือให้หมดโดยลูกไม่ต้องทำอะไร หรือจะเป็นการถนอมไขว่ในหินเอาใจใส่ลูกอย่างไม่ให้คลาดสายตา คอยให้ความช่วยเหลือลูกทุกฝีก้าวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่มักจะกระทำดังนี้ พ่อแม่คอยช่วยเหลือลูกตลอดเวลา ไม่ยอมให้เล่นกับเพื่อน ๆ เพราะกลัวลูกจะถูกรังแก ไม่ยอมให้เด็กกินอาหารเองเพราะกลัวลูกทำเลอะเทอะ พ่อแม่มักจะช่วยลูกทำการบ้านเสมอ ไม่ยอมให้ลูกกินอาหารหรือขนมจนกว่าพ่อแม่จะได้ชิมเสียก่อน เมื่อลูกเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อย พ่อแม่จะวิตกกังวลมากและให้การรักษาเกินความจำเป็น พ่อแม่จะไม่ยอมให้ลูกได้ช่วยตนเองในการทำงานต่าง ๆ

ผลของการเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป เด็กจะเป็นคนที่เอาแต่ใจตนเอง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องคอยพึ่งพาผู้อื่นอยู่เสมอ พึ่งตนเองไม่ได้ ไม่สามารถจะแก้ปัญหาด้วยตนเอง ปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ยาก เด็กมีแนวโน้มสุขภาพจิตเสียและมีอาการทางประสาท

อาจกล่าวได้ว่าผู้ปกครองจะอบรมเลี้ยงดูเด็กด้วยวิธีไหนก็ตามสิ่งสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ถ้าจะให้ได้ผลดีนั้นผู้ปกครองจะต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับลูก เมื่อลูกมีศรัทธากับผู้ปกครองแล้ว ผู้ปกครองจะพูดอย่างไรเด็กก็จะคล้อยตามและร่วมมือในการปฏิบัติเป็นอย่างดี แต่ถ้าผู้ปกครองมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเด็กจะเกิดความไม่ไว้วางใจและเกิดความเครียด ซึ่งบางครั้งอาจแสดงพฤติกรรมต่อต้านหรือก้าวร้าวได้ แต่บทบาทสมัยใหม่ของแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว และให้ลูกเป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์กับลูกมากกว่าที่กล่าวแล้วและตัวแม่เองต้องมีคุณสมบัติสูงกว่านี้ด้วย เป็นต้นว่ารู้จักฝึกหัดให้ลูกเป็นคนที่มีความมั่นใจในตัวเองเพื่อเขาจะได้ช่วยตนเองได้ แม่ต้องสร้าง

บรรยากาศในบ้านให้เต็มไปด้วยความสุขสดชื่น และความรักเพื่อช่วยให้ลูกรู้สึกอบอุ่นมั่นคง ปราศจากความหวาดกลัวและกังวลใจ และสร้างสิ่งแวดล้อมในบ้านให้เป็นสิ่งเร้า เพื่อช่วยในการเจริญเติบโตทางจิตทั้งนี้อาจทำได้โดยพยายามหาเวลาว่างสนุกสนานเพลิดเพลินกับลูก เป็นเพื่อนเล่น เพื่อคุยและตอบคำถามของเขาได้ทุกโอกาส การที่แม่จะแนะนำลูกได้อย่าง กระจ่างนั้นแม่จะต้องเป็นคนใจเย็น แก้ปัญหาได้อย่างสงบ มีอารมณ์ขัน อ่อนโยนและยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

ลูกที่มีแม่เช่นนี้ จะเป็นผู้ที่มีสมรรถภาพสูงเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ รู้จักปรับอารมณ์ของตนได้อย่างผู้ใหญ่ รักและไว้วางใจในพ่อแม่ ความรู้สึกอบอุ่นนี้เป็นกำลังใจที่จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จรู้จักแสดงความรู้สึกหรือข้อคิดเห็นของเขาอย่างเสรี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถที่จะจัดการกับตนเองและกับสถานการณ์ต่าง ๆ กล่าวได้ว่าเด็กเช่นนี้จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพแท้จริงผู้หนึ่ง

ปัจจุบันครอบครัวคนไทยส่วนใหญ่ ต้องประสบกับปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาให้กับลูกเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ พ่อแม่ต้องทำงานนอกบ้าน ทำให้มีปัญหาในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้เติบโตอย่างมีประสิทธิภาพและปรับตัวได้ในสังคม ดังนั้น พ่อแม่ต้องเข้าใจลูกและแบ่งเวลาให้ลูกเหมาะสมโดยมีการตั้งเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูลูกของพ่อแม่ เป็นที่ทราบกันดีว่า เด็กเล็ก ๆ ย่อมจะชอบเลียนแบบพ่อแม่ จะต้องคิดว่าต้องการให้ลูกของตนเป็นคนอย่างไรและพ่อแม่ก็ต้องปฏิบัติตนต่อหน้าลูกให้เป็นคนอย่างนั้นเพื่อให้ลูกเห็นแบบอย่างชัดเจนหากพ่อแม่ไม่ได้มีเป้าหมายในการอบรมเลี้ยงดูลูกไว้มาก่อนแล้วมักจะเลี้ยงลูกตามอารมณ์ ทำให้เด็กได้รับอิทธิพลในทางลบไปโดยยังไม่รู้ตัว

เด็กปฐมวัยในยุคปัจจุบันเติบโตท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว วิถีชีวิตของเด็กยุคนี้จึงแวดล้อมด้วยสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์มือถือ ไอแพด

กล้องดิจิทัล สมาร์ทโฟน สมาร์ทบอร์ด เป็นต้น กล่าวได้ว่า สื่อเทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของเด็กในยุคปัจจุบัน เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของ การใช้สื่อเทคโนโลยีในทางที่เหมาะสมช่วยเปิดประตูไปสู่ช่องทางการเรียนรู้ใหม่ๆ และสามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก และระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ได้

ฉะนั้นเราควรตระหนักถึงความสำคัญของการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในยุคสังคมดิจิทัลเพื่อให้เขาได้เข้ามามีส่วนช่วยให้ทักษะชีวิตที่ดี (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต ,2543)

สอดคล้องกับทฤษฎีของแบนดูราที่มีความเชื่อว่า พฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมเท่านั้น แต่มีปัจจัยทางพฤติกรรม และปัจจัยส่วนบุคคล เช่น ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ความคาดหวัง การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และสติปัญญาาร่วมด้วย (Bandura : 1986)

ผู้เขียนสรุปได้ว่า ในสังคมปัจจุบันมีเด็กปฐมวัย มีโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง ให้เจริญก้าวหน้าด้วยโลกเทคโนโลยีได้ เพราะในปัจจุบันเด็กมีโอกาสใช้สื่อเทคโนโลยีประเภทสื่อไอทีที่เรียนมากมายที่เกิดขึ้น เด็กปฐมวัยจึงมีโอกาส ได้ใช้เวลาอยู่กับหน้าจอ โทรศัพท์หรือแท็บเล็ตสิ่งเหล่านี้ อยู่วันละหลายชั่วโมง

ด้วยเหตุนี้ สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้เด็กปฐมวัยสามารถจับต้องได้และเด็ก ที่พ่อแม่ไม่มีเวลาที่จะลูกไว้กับโทรศัพท์แท็บเล็ต หรือ สมาร์ทโฟน ต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีความไวมากต่อการรับรู้หรือตอบสนองทางด้านความต้องการของเด็กปฐมวัยและทำให้เด็กทำหาย บางครั้งมีประโยชน์และโทษตามกัน มาถ้าหากพ่อแม่ผู้ปกครองขาดการชี้แนะที่เหมาะสม ปล่อยให้ลูกเล่นไปเรื่อยๆ ทำให้เด็กได้สัมผัสสื่อเทคโนโลยีบ่อยครั้งและขาดการชี้แนะหรือแนะนำต่าง ๆ ก็อาจจะเสียหายและขัดขวางต่อการพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยได้เช่นกัน และการพัฒนาเด็กปฐมวัยมุ่งจุดหมายเดียวกันคือเพื่อให้เด็กปฐมวัยในปัจจุบัน

สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเตรียมพร้อมเพื่อการปรับตัวในอนาคต การปลูกฝังและสร้างเสริมทักษะชีวิตนั้นมีความสำคัญต่อตัวเด็ก คือช่วยให้เด็กมีชีวิตที่ดี และช่วยให้เด็กมีความสุขในการดำรงชีวิต และมีส่วนความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ คือ ช่วยเตรียมทรัพยากรมนุษย์ในด้านการพัฒนาประเทศและช่วยให้สังคมมีความสงบสุขและมีคนเก่ง คนดี ซึ่งสอดคล้องกับที่พัชรีย์ ผลโยธิน ได้กล่าวถึงแนวปฏิบัติที่เหมาะสมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตเด็กปฐมวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ซึ่งมีอยู่ 4 ด้านคือ

1. ทักษะชีวิตด้านอารมณ์ซึ่งประกอบด้วยการตระหนักรู้และควบคุมตนเอง การตระหนักรู้ในทักษะผู้อื่นและการจัดการกับอารมณ์ตนเอง
2. ทักษะชีวิตด้านสังคมประกอบด้วยการเป็นสมาชิกในสังคมประชาธิปไตยการเรียนรู้พฤติกรรมสังคมทางบวกและการดำรงชีวิต
3. ทักษะชีวิตด้านการสื่อสารประกอบด้วยการใช้ภาษาการรู้หนังสือ
4. ทักษะชีวิตด้านการคิดประกอบด้วยการเชื่อมโยง การคิดวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ซึ่งแนวทางและกิจกรรมที่เหมาะสมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กปฐมวัยแรกเกิดถึง 3 ปี

นักการศึกษาด้านเทคโนโลยีและด้านปฐมวัย ได้ให้คำแนะนำบทบาทของครอบครัวสำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครองถึงวิธีใช้สื่อและเทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัย ดังที่ พัทยาภรณ์ มานะจตุติ ให้คำแนะนำบทบาทของครอบครัว ไว้ดังนี้

1. ติดตั้งอุปกรณ์จำพวกสีหน้าจอไว้ในบริเวณที่ผู้ใหญ่สามารถมองเห็นและควบคุมขนาดเล็กใช้งานได้
2. มีส่วนร่วมในการใช้งานเทคโนโลยี เช่น สมาร์ทโฟนร่วมกับเด็ก คอยตั้งคำถามกระตุ้นให้เด็กรู้จากการสังเกตและเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของแอปพลิเคชันใหม่ ๆ ที่พวกเขาเพิ่งได้ทดลองใช้งานซึ่ง

วิธีการนี้เรียกว่า “การสังเกตการร่วม” (Co-viewing) โดยพ่อแม่สามารถมีส่วนร่วมได้ทั้งเวลาเด็กเล่นสมารถ โฟน หรือดูโทรทัศน์

3. เป็นตัวอย่างการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ดีให้กับเด็กโดยการปิดเครื่องมือเหล่านั้นและเปิดเป็นช่วงเวลาใช้เวลาทำกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับเด็กโดยปราศจากสื่อและเทคโนโลยีบ้างหรือใช้เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เช่น ช่วยเด็กค้นหาข้อมูลของสัตว์หรือแมลงที่พวกเขาไปเจอ

4. จัดเวลาใช้อุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยีสำหรับเด็กอายุ 4-5 ปีอนุญาตให้ถูกใช้ เทคโนโลยีได้ครั้งละไม่เกินครึ่งชั่วโมงและไม่เกิน 1 ชั่วโมงสำหรับเด็กวัย 6 ปี แต่หากเด็กใช้เพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าสิ่งที่เขาสนใจอาจจะปรับ ระยะเวลาให้ยืดหยุ่นได้ตามสมควร

5. ใช้กฎ 20-20-20 คือ ใช้งานอุปกรณ์ 20 นาที พักสายตา 20 วินาที โดยมองวัตถุที่อยู่ไกลออกไป 20 ฟุต หรือราว 6 เมตร แล้วกลับมาใช้ต่อ

6. ให้ความสำคัญกับเนื้อหาบนสื่อที่เด็กใช้งาน โดยพิจารณาจากคำแนะนำอายุผู้ใช้งานได้ปรากฏอยู่ในคู่มือการใช้งานแอปพลิเคชัน แต่ละประเภท

7. เลือกแอปพลิเคชันจากค่ายที่พัฒนาโปรแกรมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งนอกจากดีก็จะได้รับความรู้ทางวิชาการแล้วเด็กยังได้รับความเพลิดเพลินขณะใช้แอปพลิเคชันอย่างเหมาะสม เช่น เกมทดสอบความจำ เกมตอบคำถาม เกมเลี้ยงสัตว์ และเกมวาดรูป

8. เลือกสื่อและเทคโนโลยีที่ปลอดภัยและคงทนให้เด็กใช้งานด้วยตัวเองได้

9. เลือกสื่อและเทคโนโลยีที่สามารถเปิดกว้างให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ได้แก้ปัญหาไม่เน้นแค่การฝึกฝนเพียงอย่างเดียว

10. ให้เด็กฝึกส่งข้อความส่งเมลส่งไลน์หรือข้อความถึงสมาชิกครอบครัวหรือเพื่อนหรือครูพิมพ์ข้อความโดยพ่อแม่ช่วยเหลือสอนถึงการขึ้นต้นและลงท้ายข้อความและรูปถ่าย ไปกับข้อความตามความต้องการของเด็กปฐมวัยแต่ละคน การบำรุงให้

เจริญเติบโตงอกงามอย่างมั่นคง ซึ่งต้องอาศัยการดูแล ดังนั้น ผู้เขียนจึงให้ความหมายของ

“การปลูกฝังทักษะชีวิต” ว่าหมายถึง การอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตอย่างงอกงาม และมั่นคง เพื่อให้สามารถปรับตัวและมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในชีวิตประจำวันและเตรียมพร้อมเพื่อการปรับตัวในอนาคต เพราะในปัจจุบันและในอนาคตการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพทางสมองเป็นสิ่งจำเป็นเพราะกระบวนการทำงานของสมอง ทำให้เกิดการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันระหว่างสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา โดยดำเนินการพัฒนาทักษะต่างๆ อย่างรอบด้าน เช่น ทักษะการใช้กล้ามเนื้อมือในการขีดเขียนทักษะการฟังทักษะการเคลื่อนไหวทักษะทางสังคม เช่น การรู้จักรอคอยการแบ่งปัน ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสาร 2 ทาง ส่วนเรื่องทักษะด้านภาษาการขีดเขียนเด็กปฐมวัยต้องได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเด็กปฐมวัยต้องการการเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์กับบุคคลจริง

ในส่วนของการเพิ่มเครื่องมือที่ทันสมัยเช่น แท็บเล็ตคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะและคอมพิวเตอร์แบบพกพาให้เด็กปฐมวัยสามารถใช้งานสื่อและเทคโนโลยีได้ตั้งแต่อายุยังน้อยนี้อาจจะมีผลดีต่อการเรียนรู้บางด้าน แต่ขณะเดียวกันก็มีความเสี่ยงอย่างมากต่อผลเสียหลายด้าน ดังนั้น พ่อแม่ผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องให้ความสำคัญในการจัดการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเหมาะสมด้วย เนื่องจากหากเด็กปฐมวัยถูกเร้าด้วยสิ่งเร้าอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานๆ แต่ไม่ได้เคลื่อนไหวร่างกายหรือได้เล่นและออกกำลังกายกลางแจ้งจะเกิดผลกระทบต่อการเรียนรู้และการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย เช่น ผลกระทบต่อพัฒนาการตามวัย รูปร่างอ้วนหรือผอมเกินไป เด็กขาดสมาธิให้ความสนใจต่อสิ่งต่างๆ ในช่วงเวลาที่น้อย ร่างกายไม่แข็งแรง มีปัญหาต่อการเรียนรู้ผ่านการมอง มีปัญหาการเขียนขาดทักษะในการแก้ปัญหาขาดความสัมพันธ์กับบุคคลการเรียนรู้มิติแห่งเวลาเปลี่ยนแปลงไปและมีปัญหาด้านการนอนจึงทำให้ผู้เขียนมองเห็นว่า เมื่อโลกเปลี่ยนแปลงเร็วเราจะต้อง

พัฒนาอย่างไร ถึงจะสามารถพัฒนาสถาบันครอบครัวให้รับมือทันกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นหากท่านละเลยจุดนี้ไปก็อาจทำให้บุตรหลานของท่านต้องพบกับปัญหาในอนาคตแน่นอน

บทสรุป

พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดสำหรับลูก และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางบุคลิกภาพของลูก ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองต้องการให้ลูกเป็นอย่างไร พ่อแม่ต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างนั้น เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่ลูก การพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุคนี้นี้จำเป็นต้องพัฒนารอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาทั้งพ่อและแม่มีความสำคัญกับลูกเท่าเทียมกัน ต่างมีลักษณะสำคัญบางประการที่ต้องถ่ายทอดให้แก่ลูกชาย หญิง เพื่อให้เป็นไปตามบทบาททางเพศที่เหมาะสม นอกจากนี้ทั้งพ่อและแม่ต้องทำบทบาทและหน้าที่อื่น ๆ ในความเป็นพ่อแม่ เช่น มีเจตคติที่ดีต่อลูก ตอบสนองความต้องการ ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ปลูกฝังเจตคติที่ดี ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในขณะเดียวกันต้องระมัดระวังในการทำหน้าที่ของพ่อแม่ด้วยเช่นกัน พ่อแม่ต้องมีคุณลักษณะที่ยอมรับลูก คือ ให้ความสนใจและรักลูกในทางที่ถูกต้องที่ควรเห็นความสำคัญปฏิบัติตนต่อลูกด้วยความสม่ำเสมอ มีเวลาให้กับลูกอย่างเต็มที่ มีความยืดหยุ่นและให้ความรักความเข้าใจ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เหล่านี้เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมของพ่อแม่ในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงปรับตัวได้ดี มีความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้ได้เร็วแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีความภาคภูมิใจในตนเอง และรู้สึกว่าคุณค่าจะส่งผลต่อการพัฒนาเด็ก บุคคลสำคัญนั้นคือ พ่อแม่นั่นเองที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยในยุค 4.0 ให้พัฒนาไปอย่างมีประสิทธิภาพตามกาลเวลาโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและทันต่อสถานการณ์บ้านเมืองประเทศชาติในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2546). **การจัดการศึกษาระดับบริหาร**. มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พิทยาภรณ์ มานะจุติ. **การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม**.สืบค้นจาก<http://taamkru.com/th>

พัชรี พลโยธิน. (2557). **เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย** . มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรารภรณ์ รักวิจัย. (2540). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). **จิตวิทยาพัฒนาการทุกช่วงวัย**. (พิมพ์ครั้งที่ 7) . กรุงเทพฯ : มหาลัยวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนัน อมรวิวัฒน์. (2534). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต.(2543). **ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม** .กรุงเทพ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Bandura.A (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory Englewood Cliffs: Prentice Hall

Morrison, G.S. (2014). Early childhood education today.12th Edition. New Jersey: Pearson.